HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אמר רב עמרם לפי שאין למדין משיטה אחרונה. מפני שאין העדים יכולין לקרב חתימתן כ״כ בסמוך בסוף השטר ומניחין ריוח בין השטר לחתימתן ויכול אדם לזייף ולהוסיף בינתים שיטה אחת והלכך תקון רבנן לחזור מעניינו של שטר בשיטה אחרונה לבלתי שיכתב בה דבר הצריך (ה) שהרי אם זייפו והוסיפו לאחר זמן אין אנו מפסידין כלום אם לא נלמד הימנה שהרי כבר כתוב כל זה למעלה וגם אם זייפו ויוסיפו בשיטת החלק שאחר עניינו של שטר שבשיטה אחרונה בין השטר לעדים לא מעלה ולא מוריד שהרי אין למדין משיטה אחרונה. ובשאין כתוב בשטר שריר וקיים מייריי. כן נראה בעיני טעם הדבר ופירושו ועיקר: **הרחיק את העדים שני שיטין מן הכתב פסול.** אם אין כתוב בו שריר וקיים אפי׳ יש עדים אלא נוסף בו דבר זיוף מכל מקום האי שטרא חספא בעלמא הוא שלא נעשה כתקון חכמים וכמלוה על פה דמיא: **אלא נאו ש״מ אין למדין משיטה אחרונה.** הלכך הרחיק שני שיטין פסול שיכול לזייף שני שטין ונלמוד מן הראשונה: אלא

אמר רב עמרם [א]לפי שאין למדין משיטה אחרונה אמר ליה רב נחמן לרב עמרם מנא לך הא אמר ליה דתניא [ב]הרחיק את העדים שני שיטין מן הכתב פסול שיטה אחת כשר מאי שנא שני שיטין דלמא מזייף וכתב שיטה אחת נמי מזייף וכתב אלא לאו שמע מינה אין למדין משיטה אחרונה שמע מינה

איבעיא

מכשירין ואמר רבי יוחנן אפילו מכאן עד עשרה ימים מכשיר ר׳ אליעזר דאי הוה תנאה וזייפיה מדכר דכיר ואם כן מאי קפיד הא ליכא חזרת השטר אלמא אע״פ שאין יכול לזייף פסול כי ליכא חזרה ואע״ג דר׳ [ג]אליעזר פליג על ר׳ יוחנן ופוסל בר מלגאלתר [ד] מ״מ הלכה כר׳ יוחנן רבו ועוד בריש חזקת הבתים (לעיל דף כט.) אמר אביי שדות בכסף יקנו עלה טובה קמ״ל וזהו כסברת ר׳ יוחנן דהתם והא לאו ראיה היא דע״כ לא פריך אלישיה דר׳ יוחנן [ה] דהא ליכא חזרת השטר דלדיליה היכי פריך והא בעינן כתב שאינו יכול להזדייף וליכא דהא אמר ר׳ יהודה בן בתירא אין כותבין [ו] על נייר מחוק ולא על דיפתרא וחכמים מכשירין ואמר ר׳ יוחנן כשהכשיר ר״א אפילו מכאן ועד עשרה ימים דמדכר דכירי אלא אליבא דר׳ אלעזר פריך דאמר לא הכשיר ר״א אלא לאלתר אבל מכאן ועד עשרה ימים לא וה״נ פריך אפיר והא בעינן חזרת השטר וליכא ויוכל לזייף ולא דכירי לימים רבים אבל לר׳ יוחנן ה״ג דכשר כיון שאין יכול לזייף מדכר דכירי [ז] אבל בשאר שטרות מכאן ועד י׳ ימים לא דרוב עניני תנאים הם בשטר ולא דכירי לזמן מרובה מיהו מסתבר דבסלו גזירה אטו היכא דלא הרחיק שיטה אחת דלא משתמיט לאפלוגי בהן אלא בין הרחיקו [ח] ולא הרחיקו בעינן חזרת השטר: **לפי שאין למדין בו׳.** בימיהם לא היו כותבין שריר וקיים בפשוטין שלהם כדאמר גבי מקושר לעיל דכתב [ט] שריר וקיים מכלל דבפשוטים לא היו כותבין שריר וקיים ולכך לא היו למדין משיטה אחרונה אלא יוכל לזייף בשיטה אחת שהרחיקו העדים והיו כותבין חזרת השטר בשיטה אחרונה ולא שום דבר עיקר [י] שאין למדין הימנה ואם אירע בהן מחק היו כותבין אותו והיו מקיימים אותו קודם שיטה אחרונה דאחרי כן לא היו למדין כל עיקר הימנה וש״ל לתמוה א״כ היאך הורגלנו לכתוב קיום מחקים אחר וקיינא מייה [כ] והא אין למדין משיטה אחרונה ואין לך למדין גדול מזה ולא היה לנו ללמוד לפי שיכול לבא לידי זיוף כיון שהשטר כשר בלא שריר וקיים שפעמים לא יכתוב מתחלה שריר וקיים ויבא זה וימחוק מה שירצה ויגיה ויקיים המחק בסוף ויכתוב שריר וקיים וי״ל כיון שהורגלנו לכתוב שריר וקיים יהא פסול אם לא נכתב כן אפילו כשאין בו מחק והשתא לא יוכל לבא לידי זיוף לכך אנו כותבין שפיר קיום מחקים אחר וקיינא מייה ולמדין אנו [ל] היטב משיטה אחרונה כיון שאנו כותבין שריר וקיים והא דכותבין וקיינא מייה וכו׳ לא הוא חזרת השטר אלא לפי שעדיין עדות הקיים הוא שבתחלה כתב ואמר לנו הוו עלי עדים וקנו ממני ואחר כן וקיינא מייה והוא הדין שיכול לכתבו באמצע השטר ולפי האי פירוש דלא צריך חזרת השטר אם כן הא דכתבינן בגיטין ודין [מ] דיהוי ליכי מנאי ספר תירוכין וגט פטורין לא הוא משום חזרת השטר דלא צריך למכתב חזרה כיון דכתבינן שריר וקיים ובגיטין כדת משה וישראל הוי במקום שריר וקיים ובעיא היא בהמגרש (גיטין דף פה: ותס) אי בעינן ודין או לא ולא איפשיט ולכך נראה שלעיקר גט אנו כותבין ודין ואין אנו צריכין חזרה משום טעם שפי׳ ויכולים לכתוב ודין בשיטה אחרונה דכדת משה וישראל הוי במקום שריר וקיים וש״ת תימה למה שינו הקדמונים לכתוב שריר וקיים וללמוד משיטה אחרונה ולקיים מחקים אחר וקיינא מייה כיון שאחכמי הגמרא לא היו כותבין שריר וקיים מדקאמר אין למדין משיטה אחרונה ומקיימים מחקים קודם שיטה אחרונה וי״ל שאשאר שפעמים שיטעו העדים שאינן בקיאין וירחיקו שני שיטין ואפילו לא יהא אדם חכוף לעשות שטר חדש בשני שיטין [נ] כי ידאג שיכחישוהו העדים שלא חתמו על שטר זה מעולם מכל מקום לא ידאג מלהוסיף שני שיטין וילמדו מן העליונה כי העדים לא יהיו זכורים שהרחיקו שני שיטין וכיון דכתב שריר וקיים למדין בטוב משיטה אחרונה וזה שאל ר״י לר״ת על קיום מחקים שאנו כותבין בשיטה אחרונה והשיב כמו שפירשתי שאנו סומכין על שריר וקיים וקשה על האי פירוש שמשום שריר וקיים וכדת משה וישראל שהורגלנו לכתוב לא כתבינן חזרת השטר והלא גם הם היו כותבין כדת משה וישראל כדמוכח במס׳ ידים (פ״ד משנה ח) אמרו לדוקים קובלים אנו עליכם פרושים שאתם כותבין את המושל עם משה בגט [ד] ה״ג במשניות ולא גרסינן את המושל עם הם כמו שכתוב במקלת משניות כי מה ענין הם בגט דודאי כשנלחו בית חשמונאי היו כותבין בשנת כך וכך ליוחנן כהן גדול לאל עליון מקמי דאתבטלת [ס] חזרת מן [שטרייא] כדאיתא בפ״ק דר״ה (דף יח:) אבל המושל לא היו כותבין כשהיו כותבין את הם אלא ודאי עם משה גרסינן אלמא כותבין כדת משה וישראל בגיטין וי״ל שמתחלה היו כותבין כדת משה וישראל באמצע הגט ואחר כן תקנוהו לכתבו בסוף הגט במקום שריר וקיים ולכך אין כותבין חזרת השטר ולאחר פטירתו של ר״ת מצא ר״י בה״ג שהיה לר״ת בתיקון הגט שעשה [פ] כל דבר שלמדין הימנו אם מחק או תלה צריך לכתוב דעל המחק או דביני חטי קודם שיטה אחרונה לפני וקיינא מייה אך בדברים ששנה עליהם שכתב פעמים ושלא בתוך השטר אז אין עיקר הגט תלוי בו בזה הורגלנו לקיים אחר שיטה אחרונה א״כ ס״ל דאין למדין משיטה אחרונה וקיינא מייה הוה חזרת השטר ושריר וקיים דכתבינן על חנם הוא וצריך ליזהר בגיטין שלא לכתוב ודין דיהוי ליכי מנאי ספר תירוכין בשיטה אחרונה אלא מתירוכין ואילך שהוא כפל לשון מאחר שאין למדין משיטה אחרונה אע״ג שאנו כותבין שריר וקיים בשטרות וכדת משה וישראל בגיטין שאין לכתוב דבר שהוא מעיקר הגט בשיטה אחרונה ומבעיא לן בהמגרש (גיטין דף פה:) אי בעינן ודין או לא ולא איפשיט וקשיא לר״י על האי פירוש שפירש ר״ת שאין למדין משיטה אחרונה וקיום מחקים שהורגלנו לכתוב אחר וקיינא היינו בדברים שאין עיקר השטר תלוי בו א״כ יבא לידי זיוף שימחוק בשטר דבר [ע] ויכתוב עליהם דבר ששנו בשטר ויקיימנו בסוף השיטה אחר וקיינא מייה וכמו שאומר ר״ת מתחלה דלמדין משיטה אחרונה וכן נראה לר״י מדנהגו לכתוב שריר וקיים בשטרות ובגיטין כדת משה וישראל מ״מ נהי שאנו למדין משיטה אחרונה הרחיק שני שיטין פסול דלמא גייז ליה לעילאי וכתב הוא בשני שיטין ועדיו הם בשיטה שלישית [ר] ור״י פירש שמא בעבור הטורח הורגלו לכתוב שריר וקיים דפעמים בחזרה גופה היה מחק והיה צריך לקיימו ולחזור פעם אחרת דנהי שאין למדין משיטה אחרונה זכות לבעל השטר חובתו מיהא למדין שבחובתו אין לחוש שמא יזייף לכך היה צריך לקיים המחק של חזרה שלא יאמר הלוה או המוכר זכות היה לי שם ומחקתו:

איבעיא

מסורת הש״ס

(ה) [ל״ל אלעזר], (ב) רש״ל, (ג) נ״ל ואפשר דלא,

הגהות הב״ח

(א) רשב״ם ד״ה אמר רב עמרם וכו׳ לבלתי שיכתב בה דבר הצריך דהשתא אם לא יזייפו ויוסיפו לאחר זמן אין אנו: (ב) תוס׳ ד״ה (בדף הקודם) וצריך וכו׳ וש״ל דודאי בדין הוא שיהא כשר אלא דבגיטין פרק המגיח תניא משמע שהוא פסול: (ג) בא״ד דפרק קמא דגיטין אפי׳ שטרא: (ד) בא״ד ר׳ יוחנן פרק שני על מתניתין דאין כותבין לא על נייר מחוק: (ה) בא״ד אליביה דר׳ יוחנן מהא דליכא חזרת השטר: (ו) בא״ד אין כותבין לא על נייר: (ז) בא״ד אבל בשאר שטרות. נ״ב עיין בתוס׳ פ״ב דגיטין [דף כב:] בד״ה אבל בשטרות לא פירשו להדיא דר׳ יוחנן מודה בשטרות דבעי לאלתר: (ח) בא״ד בין הרחיקו בין לא הרחיקו: (ט) ד״ה לפי וכו׳ לעיל דתמה ביה שריר וקיים וכו׳ משיטה אחרונה כדי שלא: (י) בא״ד דבר עיקר לפי שאין למדין וכו׳ והיו כותבין על אותו המחק היו מקיימים אותם קודם שיטה אחרונה: (כ) בא״ד אחר וקיינא מייה קודם שריר וקיים והא אין למדין: (ל) בא״ד ולמדין אנו בטוב משיטה אחרונה: (מ) בא״ד דכתבינן בגיטין ודין דיהוין ליכי מנאי: (נ) בא״ד מקמי דלתבטלת אדכרת מן שטרייא כדאיתא: (ס) בא״ד לר״ת בתיקון הגט שעשה שכתב כל דבר וכו׳ שעשה עליהם פעמיים ושלא בתוך השטר אז אין עיקר הגט תלוי בזה הורגלנו לא״ל ותימה שכתב נמחק: (ע) בא״ד שימחוק בשטר דבר שעיקר השטר תלוי בו ויכתוב עליה דבר ששנו וכו׳ כך נראה לר״י וכו׳ דלפעמים בחזרה גופה:

לעזי רש״י

קינונ״ש [קוריניונ״ש]. פרוטות, מטבעות קטנות.

עין משפט נר מצוה

ז א מיי׳ פכ״ז מהל׳ מלוה ולוה הל׳ ג סמג עשין לד טוש״ע ח״מ ס׳ מד סעיף ח:

ח ב מיי׳ שם הל׳ ד סמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ מה סעיף ו:

מוסף תוספות

א. כיון דמפסיל שטרא בהרחקת שני שיטין. וכו׳. דילמא גייז ליה לכוליה שטרא דלעיל וכתיב שטר בשני שיטין והא חתימי סהדי בשלישית. רמב״ן. ב. שהביאתו לב״ד ביום שנמסר לה להודיע שהיא גרושה ויתירוה לינשא, דכיון דהאידנא הוה ובעידי מסירה לא חיישינן לזיופא. כ״מ ריטין כב: ג. [ר]גייז ליה לכוליה שטרא דלעיל וכתיב שטר בשתי שיטין והא חתימי סהדי בשלישית. רמב״ן. ד. שהיו מונים לשנות המלכים. כ״מ שם. ה. וזה שלא כדברי ר״ש ז״ל שכתב, הרחיק העדים מן הכתב שני שיטים פסול אם אין כתוב שריר וקיים. רשב״ם.

רבינו גרשום

שום חידוש ממון שלא נכתב בענינו של מעלה אין למדין מאותה שיטה. דאיכא למימר אחר שנכתב ונחתם זייף הוא ולהכי כתבי בכל שטרי בשיטה אחרונה ככל מה דכתוב ומפורש לעיל דהיינו מענינו של שטר; מאי שנא שני שיטין דלמא מזייף. ומוסיף וכותב יותר ממון ומקיים ליה בשיטה אחרונה בשיטה אחת יכול לכתוב בה זיוף ומקיים בסופה אלא לאו ש״מ משו״ה שיטה אחת כשר דאי כתב ומזייף באות׳ [שיטה] אין למדין מכל אותה שיטה מה שאין כן בב׳ שיטין דילפינן מינייהו מש״ה פסול דמצי לזיופי ליה: